

TONI STRUBELL I TRUETA

El moment de dir prou

La manifesta incompatibilitat amb Espanya

Pròleg de Francesco COSSIGA
Epíleg de Henry ETTINGHAUSEN

Pagès editors
LLEIDA, 2008

© Antoni Strubell i Trueta, 2008

© del pròleg: Francesco Cossiga, 2008

© de l'epíleg: Henry Ettinghausen, 2008

© Fotos coberta: J. A. Samaranch i Martin
Villa (Agencia Efe); José Montilla i Carme Chacon
(Oriol Duran, *El Punt*); Volem TV3 (Oriol Duran,
El Punt); Albert Boadella (David Brugué, *El Punt*).

© d'aquesta edició: Pagès Editors, S.L., 2008

Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida

www.pageseditors.com

ed.pages.editors@cambrescat.es

Primera edició: juliol de 2008

ISBN: 978-84-9779-857-0

Dipòsit legal: L-1105-2008

Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S.L.

Enquadernació: Fontanet

És prohibida la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment,
sense la prèvia autorització de la casa editora.

INTRODUCCIÓ

El meu avi, el doctor Josep Trueta, va desenvolupar una tècnica de medicina de guerra que es basava en l'extirpació dels teixits morts d'una ferida traumàtica per salvar la vida del pacient. L'operació, consistent en la ràpida i total eliminació dels focus d'infecció, permetia la plena reconstitució higiènica del cos ferit evitant així una posterior gangrena mortífera. Aquest procediment curatiu va fer fortuna i va salvar moltes vides.

Traslladat al camp de la política, el tractament podria ser vist com un equivalent d'allò que molts catalans ens pensàvem que passaria a la fi del franquisme, un remei regenerador que fes que la nostra nació superés la dictadura i reenganxés amb la seva història anterior a Franco. Però això no s'ha produït. No com pensàvem, almenys. Més aviat som molts els catalans que avui ens sentim decebuts, fins i tot humiliats, d'una manera no tan diferent a com ho sentirem durant el mateix franquisme. El “catalán de mierda” de Galinsoga ha passat a ser el “català emprenyat” de Montilla sense a penes solució de continuïtat.

A aquesta situació s'ha arribat gràcies a l'arrelament dins el cos polític català i espanyol de teixits i actituds clarament antidemocràtics als quals no s'ha aplicat cap procés d'extirpació quirúrgica. Aquest fet facilita avui els constants fenòmens d'autoritarisme, anticatalanisme i intolerància nacionalista espanyola que trufen la nostra quotidianitat a tants nivells. Quasi tots tenen un clar tuf neofranquista. Tanmateix, fixem-nos que a penes semblen infondre rebuig en el gruix del cos social espanyol que els veu com a “normals”. Francesco Cossiga, president emèrit de la República d'Itàlia, ho denunciava el febrer

de 2008 tot lamentant que a l'Espanya actual encara s'hi adoptava una actitud "franquista" envers l'anhel de llibertat del poble català.

Aquest llibre té l'objectiu d'analitzar el caràcter definitiu que l'Estat espanyol pretén donar a la nostra manca de llibertats, tal com s'ha evidenciat en l'episodi del nou Estatut d'Autonomia o en la confecció de la Llei de la Memòria Històrica.

En contemplar el dèficit democràtic amb què hem de conviure, de vegades tenim la sensació que algú ens ha de pessigar per assegurar-nos que tot ha estat un lamentable error i que ara començarà la funció de debò. Però això no passa. Com deia Miquel Martí Pol, el que passen són els anys. I segueix el neguit. Així, en ple any 2008, ens hem d'enfrontar cada dia amb l'aberrant fet que Franco, al contrari que Hitler o Pétain, s'hagi guanyat un lloc de certa respectabilitat dins la història, mentre que el poder i els mitjans efectius de què disposa la nostra nació continuen essent irrisiblement minsos en una situació que podríem qualificar d'humiliant i neocolonial.

Del que exposo en aquest llibre, hi ha persones que em demanaran ¿per què no s'explicava tot això fa deu o vint anys? Suposo que molts no s'atrevien a admetre que pogués ser cert. Potser necessitaven creure altrament. Fixem-nos que no ha estat fins ben darrerament que Jordi Solé Tura i Miguel Herrero y Rodríguez de Miñón, "pares" de la Constitució de 1978, hagin revelat una cosa tan corprenedora com que el procés d'elaboració de la *Carta Magna* espanyola es va fer sota l'amenaça i pressió constants dels militars franquistes. ¿No seria aquesta mena de confessió prou contundent com per posar en quarantena la legitimitat última de l'operació que diuen va recuperar la democràcia?

En tot cas, hi ha moltes raons per pensar que és ara, l'any 2008, i no aleshores, que hem de denunciar aquests i d'altres dèficits amb especial vehemència des de Catalunya. ¿Hi arribem tard, com també hi arribàvem el 18 de febrer de 2007, amb una manifestació que volia

salvar un Estatut ja condemnat? No ho sé. En tot cas, avui no hi ha cap excusa perquè tothom amb un mínim de sensatesa no vegi els inquietants precedents i condicionants que ens afecten, un dels quals seria “el rentat de cervell de tres generacions” que ha denunciat darrerament Paul Preston. Als catalans ens ha de portar a la conclusió que fins aquí hem arribat. O ens plantegem seriosament el nostre futur en llibertat, o serem engolits per un estat que ni ens estima ni té cap intenció d’acceptar-nos tal com som i volem.

CAPÍTOL 1

NORMALITAT, QUINA NORMALITAT?

“Encara que sembli absurd, vull ser normal,
encara que la normalitat em porti a
la frontera del ridícul i l’absurd.”

Jordi SÀNCHEZ
(*Avui*, 1 de juliol de 2008)

Va ser en un *Afers Exteriors* d’en Mikimoto que de sobte se’m va fer especialment punyent la importància que té el concepte de “normalitat” per a un país. Un historiador palestí, de mare catalana, hi afirmava que la majoria dels palestins no veia que el que passa al seu poble sigui especialment anormal. Efectivament, la gent s’acaba acostumant a tot, fins i tot a viure entre les deixalles dels abocadors. Per això, el que a una persona del Primer Món li pot semblar absolutament anòmal, pot ser vist per una del Tercer com allò més normal. I viceversa. Tot seguit vaig pensar —amb perdó— si una sensació de falsa normalitat no seria el que experimentem en grans dosis els catalans a diari.

És evident que molts catalans veuen la situació del nostre país com allò més normal del món. Però, ¿ho és, de plenament normal? Goso demanar des de la incorrecció política que suposa no creure religiosament que sí. Penseu que no ho deu ser gaire quan porta una persona tan sensata com l’enyorat amic Josep Benet a declarar que “en un país normal com França, jo només hauria estat un lector de llibres d’història contemporània.”¹ Certament, ¿no hauríem de demanar-nos si és normal que un país

1. Citat per Agustí Colomines en un escrit a l’*Avui* (26 de març de 2008).

tradicionalment amant de la llibertat hagi de viure sota els dictàmens d'un Estat on la praxi democràtica grinyola tan generosament? ¿I que ho hagi de fer dins una realitat “normal” on el menyspreu envers la seva realitat nacional i cultural és tan estès i constant? ¿Ho és, de normal, que als ciutadans d'un país els esberlin un Estatut, els condemnin a unes infraestructures clarament deficientes —que fan pagar a preu d'or—, els amaguin les balances fiscals amb l'Estat i els facin boicots als seus productes, i que s'ho prenguin amb normalitat? ¿No està passant alguna cosa, aquí?

Naturalment cal aclarir que en apuntar aquesta anomalia no ho faig amb cap sentit crític envers els catalans. Només faltaria. Seria tirar pedres contra la teulada de casa. En tot cas, ¿no caldria veure en aquests símptomes precisament la diagnosi mateixa de la nostra condició? Els catalans tenim un mèrit indiscutible: l'any 2014 podem dir que haurem estat capaços d'haver resistit tres-cents anys sense a penes institucions d'autogovern nacional, sota dues dictadures i una llarga Transició, havent conservat una certa consciència nacional i una llengua més o menys intactes. Ara com ara, continuem comptant amb una part considerable de la societat que creu que som una nació.² I això succeeix no només sense comptar amb un Estat propi favorable, sinó tenint-ne un d'aliè que en molts aspectes ens tracta com a una colònia, tal com denunciava amb tanta ironia l'inoblidable Francesc Ferrer i Gironès. Francament, ¿no és un miracle que la llengua catalana hagi sobreviscut tants segles sense cap mena d'ajut de l'Estat, al contrari, amb hostilitat o, anant bé, amb certa tolerància i molt de paternalisme? Qui dubti que això és així encara avui, cal que recordi l'insòlit fet que l'ús de la llengua catalana estigui prohibit al Congrés dels

2. Potser, en termes estrictament numèrics, no arriba al 50%, d'acord, però amb l'allau immigratòria que històricament experimenten —a més, provinent de territoris on Catalunya sovint és vista amb antipatia i pràcticament mai com a nació— significa que entre els nadius el concepte deu tenir una acceptació molt notable.

Diputats, màxima institució democràtica de l'Estat, com ho és el tibetà a les institucions xineses i el kurd a les turques. Cal adduir més anormalitat?

De moment els catalans hem resistit, i n'hem d'estar orgullosos. Ara bé, de cara al futur, què tenim assegurat? ¿Serem capaços de superar d'aquesta manera el segle XXI amb la llengua i el caràcter nacional de Catalunya dempeus? En aquest aspecte, l'arrencada del nou mil·lenni està confirmant una evolució que molts catalans veiem amb no poca inquietud. S'està esvaïnt a passes de gegant aquell miratge, nascut a la Transició, de l'Estat espanyol com el marc on l'autonomia catalana semblava poder prosperar i on la seva cultura seria respectada. Avui dia, ¿a qui li ho pot semblar? Entre la segona legislatura d'Aznar i el desencís del nou Estatut de Zapatero —que, recordem-ho, se'ns ha anunciat que serà durador— per primer cop fins els més autonomistes comprenen que s'ha acabat el “bon rotllo” amb l'Estat, que l'autogovern és en bona mesura paper mullat i que el que pretenen els poders fàctics espanyols és rescatar les competències que una efímera mala consciència postfranquista havia fet atorgar als discolors catalans i bascos.

Un dels efectes col·laterals més inquietants d'aquesta situació de “normalitat” és l'adequació de la nostra classe política a aquesta inèrcia. Sembla que el fet de disposar d'una certa autonomia l'hagin confós amb la indispensable capacitat per al *nation-building* que necessita tota nació per prosperar. Una conseqüència d'aquesta servitud és que no disposem d'eines suficients i prou eficaces per il·lusionar el jovent i la nova immigració amb la nostra llengua i la manera catalana de veure el món. Algú dirà que això és normal, que situacions equivalents a la nostra es donen arreu i encara més en temps de globalització. Els qui ho afirmen, penso, no deuen tenir cap inquietud per la seva supervivència política i cultural com nosaltres. En aquest sentit caldria preguntar-nos per què suecs, grecs o

romanesos no se senten agredits per amenaces semblants.³ Bàsicament perquè aquesta amenaça queda anul·lada amb les prestacions que els garanteix l'Estat.

Catalunya avui ha de ser conscient que per molt que li deixin lluir provisionalment i momentània la seva llengua als Jocs Olímpics de 1992 o a la Fira de Frankfurt —més miratge que no altra cosa— no té ni una mínima part de la cobertura política, cultural i identitària que tenen els estats per refermar els seus trets nacionals. Prendre consciència d'aquesta flagrant absència de normalitat *real* hauria de ser una prioritat dels polítics catalans, siguin nacionalistes o no. Ens hi juguem el futur, tant pel que fa a la llengua i la cultura com en l'àrea de l'economia i l'autogovern. Experiències recents com les produïdes en el camp de la política hidràulica o en la potenciació descarada del bipartidisme, a costa dels partits catalans, ens ho confirmen sobradament.

Sortosament, i malgrat certa resignació, hi ha una part de la població catalana que a poc a poc està prenent consciència d'aquesta anormalitat. Si bé d'entrada és en petites dosis, es va evidenciant una percepció cada cop més estesa d'abandó i desempar polític en forma d'un neguit creixent respecte al futur. Per altra banda, es percep amb preocupació l'enrocament d'un estat d'incomprensió morbosa i de franca hostilitat d'una part dels espanyols envers Catalunya. Avui la nostra solitud política, dins l'Estat, és gairebé absoluta, tal com s'ha demostrat d'una manera ben patent en l'episodi del nou Estatut, i en el reviscolament progressiu d'una molt preocupant “catalanofòbia”⁴ evidenciada en el *manifiesto* del grup de Rosa Díez el juny de 2008. Políticament, no sols es fa palès en els atacs del PP i els seus mitjans a l'autogovern i la identitat dels catalans —com ha hagut de denunciar la mateixa Carme Chacón— sinó en el

3. Per molt que el novel·lista suec Henning Mankell faci lamentar un seu personatge (gens sospitós de nacionalisme) que la seva filla tingui el contestador automàtic programat en anglès.

4. Mot genial posat en circulació pel mestre Francesc Ferrer i Gironès.

descarat menyspreu amb què el Govern socialista està tractant Catalunya i les seves institucions, cosa que de moment no ha denunciat l'actual ministra.

Actualment, en contrast amb d'altres períodes, el descontentament català per aquesta situació ha sortit a la superfície, per bé que no en la forma electoral que alguns s'esperaven. S'ha materialitzat en manifestacions ben tangibles com les marxades multitudinàries pel dret a decidir celebrades els dies 18 de febrer de 2006 i 1 de desembre de 2007 a Barcelona, o en actes massius com el del Palau Sant Jordi, del 21 d'octubre de 2007, a favor del retorn dels "Papers de Salamanca". Aquests esdeveniments s'han articulats al voltant d'una voluntat explícita de dir "prou" i han tingut un ressò molt important tant als mitjans de comunicació com entre els ciutadans. En aquest període el disgust també s'ha palpat molt ostensiblement en l'actitud de les persones, en les cartes i articles als diaris i en les tertúlies radiofòniques. Alguna cosa es mou a Catalunya, com ho ha palesat el fet que s'hagi generalitzat un nou terme tan gràfic com el de "català empenyat", sense que —potser per primer cop— ni els més anticatalans hagin insistit gaire en les acusacions de "victimisme".

Significativament, la tardor de 2007 —i potser per curar-se en salut davant les eleccions— el mateix president José Montilla va haver d'anar a Madrid per "avisar", en una conferència, d'un important procés de desafecció de Catalunya envers Espanya, arribant a parlar del caràcter "permanent" que podia acabar agafant el fenomen.⁵ Tot plegat suggeria que fins i tot per als "no nacionalistes" del PSC, les orelles del llop començaven a ser clarament perceptibles,⁶ com han evidenciat les interessants evolucions recents d'intel·lectuals de la seva òrbita com ara Salvador Giner, Xavier Rubert de Ventós o J. J. López Burniol.

5. El maig de 2008 insistí en aquest concepte.

6. Malgrat la seva pràctica habitual d'acabar fent causa comuna amb el llop.

És clar, aquell descontentament esmentat no naixia del no-res. Tenia importants precedents, i no sols en el record de la LOHPA, sinó sobretot en la segona legislatura de José María Aznar (2000-2004). Aquell període havia servit per demostrar a molts catalans que el que estava impulsant el Govern espanyol era un agressiu nacionalisme de matriu castellana, embolcallat en el “patriotisme constitucional”. Jordi Pujol ja ho denunciava en parlar d’un “trencament del pacte de la Transició” l’estiu del 2002. I per bé que al PSOE s’hi percebien moviments paral·lels al del PP —amb fets com ara el retorn de José Bono a la primera fila del PSOE, la defenestració de Pasqual Maragall⁷ o el frau del procés de retorn dels “Papers de Salamanca”—, la societat catalana tenia clar que, de moment almenys, el PSC era el camí més ràpid per fer front a l’amenaça que significava una possible victòria del PP. Així, a Zapatero se li perdonava la sensació de frustració que l’episodi de l’Estatut havia concitat, malgrat les seves promeses en el sentit de respectar la voluntat del Parlament de Catalunya.

Per a molts catalanistes, però, ja no era una sensació aïllada de desencís i fracàs que sentien sinó una frustració que s’afegia a trenta anys de progressiva decepció. Potser l’aspecte més novell era que aquesta apreciació ja no era exclusivament dels radicals o marginals de la política, sinó de molts dels mateixos líders que havien avalat amb entusiasme l’operació de la Transició. Així, al llarg del 2007 i 2008, els mateixos expresidents Pujol i Maragall arribaren a expressar, en més d’una ocasió, la seva disconformitat amb l’evolució de l’autogovern català, el resultat del nou procés estatutari i, segons com, les mateixes relacions entre Catalunya i Espanya. Era un fet inèdit des de l’arribada de la democràcia. Ben significativament, tots dos van acudir a la manifestació pel dret a decidir de l’1 de desembre de 2007. Tot plegat eren evolucions impactants en la història dels darrers

7. Vegeu el capítol 7.

trenta anys. Eren indicis que el sector més catalanista de la societat començava a sentir-se'n fart i a expressar-ho públicament.

El “català emprenyat”. D’altres motius...

El cert és que per molt que s’insisteixi la crisi de les infraestructures no basta per si sola per explicar el fenomen del famós “català emprenyat”. De fet, tot i haver-ne estat el desencadenant, el col·lapse de les infraestructures no va ser la principal motivació de la gran manifestació de l’1 de desembre de 2008, sinó més aviat l’excusa. Cal recordar que la motivació d’aquesta va ser de signe catalanista, fins i tot sobiranista, cosa evident si ens atenim al perfil dels seus convocants i a la simbologia que hi fou clarament dominant. Fora del sector representat per ICV, aquell fenomen poc semblava tenir a veure amb una protesta contra Renfe Rodalies i la ministra Magdalena Álvarez. De fet, l’origen geogràfic de molts manifestants —comprovable en el nombre i procedència dels autocars contractats— ens demostra que una bona part ni tan sols eren víctimes directes del desgavell existent a la xarxa de Rodalies.⁸

Cal dir que, a partir de la tardor de 2007, també existien altres factors que empenyien molts catalans cap a posicions properes a la indignació i a la voluntat de dir prou. Per una banda, es percebia l’espasa de Damòcles que significava la sentència del Tribunal Constitucional respecte al nou Estatut. Per altra banda, hi havia la qüestió lingüística. Se sabia que el principal partit de l’oposició a Espanya —que podria retornar al poder de forma imminent— no només no desaprovava qualsevol ocasió per mostrar la seva hostilitat a l’autogovern català, sinó que ja havia anunciat la seva voluntat de desmuntar la vehicularitat de la llengua pròpia del país si guanyava les eleccions.

8. De fet, aquesta era l’acusació que feien els portaveus socialistes catalans, segurament alarmats per l’èxit d’una convocatòria que aparentment els deixava tan en evidència.

La preocupació estava, més que justificada doncs. A la Unió Europea actual, ¿quin territori ha d'afrontar amenaces de tanta envergadura en àrees tan sensibles? I encara que una ingerència així s'hi pogués produir, ¿quin Estat no comptaria amb mitjans expeditius per plantar-li cara? ¿Es pot comparar el potencial mediàtic per denunciar una suposada regressió del castellà a Catalunya —estic pensant en els escrits d'influents personatges com Francisco Fernández Ordóñez⁹ o Rafael Lapesa o en campanyes i manifestos com els de 1981 o 2008— amb la molt real indefensió que sentim els catalans per la integritat de la nostra llengua? No fem riure.

Catalunya sí que és un país que viu amb una amenaça permanent al coll sense mitjans realment efectius per fer-hi front. ¿És tan diferent la seva situació de la que patiren Polònia o Txecoslovàquia a l'ombra del règim hitlerià, als primers anys 30? Potser no són els camises marrons els que ens inquieten. Però sí idees i lleis marrons que posen en entredit la llengua i el marc polític dels catalans, sense que la gravetat objectiva que suposa provoqui l'impacte social que caldria. Qui pensi que aquesta afirmació és excessiva només ha de reflexionar sobre el cas de la brutal eliminació de TV3 al País Valencià, dramàticament escenificat en el decurs dels anys 2007 i 2008.

El cas de TV3 al País Valencià

Per molt que es pugui disfressar el cas de mera disputa de llicències i freqüències, l'escandalosa actitud genocida del PP en aquest afer no ha estat convenientment denunciada. Així, imaginem-nos un instant que hagués estat un canal en *castellà* que hagués precintat la Guàrdia Civil. El PP va tenir les mans totalment lliures per suspendre el principal mitjà de transmissió lingüística i cultural en tres de les set províncies peninsulars on el català és idioma oficial, mentre imposava una multa sense precedents a l'entitat cultural que la promovia i

9. Per exemple, en un article publicat a *El País* poc abans de morir.

facilitava, sens dubte amb l'ànim d'enfonsar-la. Analitzat en altres termes, es va poder veure com la legislació espanyola permetia d'eliminar impunement un important mitjà cultural de gran qualitat mentre la Unió Europea mirava cap a una altra banda i es desfeia en atencions als parlants del maltès i als ciutadans de Kosova. Potser el més greu de tot és que tot això s'esdevenia mentre un català —Joan Clos— ostentava la cartera d'Indústria que regula l'àrea a l'Estat espanyol. ¿Ens podríem imaginar que un atemptat semblant pogués afectar una altra cultura important d'Europa sense que s'hi produís un terrabastall polític de primer ordre?

¿Quina va ser la reacció, però, dels mitjans espanyols a aquest fet? Cap dels principals diaris de l'Estat editorialitzà sobre el cas. *Informe Semanal* no va dedicar ni un breu reportatge al tema. És clar, no era un mitjà de comunicació important de la *seva* cultura el que corria el perill de ser eradicat a tot un territori. N'era un de català. Es tracta d'un exemple més del pensament únic que impera en un Estat en què, irònicament, hi domina la idea que l'idioma que “s'imposa” és el català, no pas el castellà.¹⁰ Això en gran mesura és possible perquè, en els moments clau, la catalanitat i el sentiment català hi són elements prescindibles, incòmodes, i fins i tot estigmatitzats.

Sens dubte podem assegurar que tot forma part d'una poc subtil operació d'assimilació per afeblir encara més el marc polític i cultural català. Amb el seu desplegament ideològic, l'Estat pretén recuperar àrees d'influència i poder que la Transició va fer veure que cedia a la perifèria. I per si tot això fos poc, avui l'Estat reforça l'operació tot aprofitant la globalització i el nou marc europeu per guanyar legitimació i crear “identitat” al seu voltant sense córrer el més mínim risc de ser acusat de nacionalista ni poc demòcrata.

10. Debat al qual contribuí de forma tendenciosa el diari *El País* l'abril de 2008.

Una enorme hipocresia

Els qui sentim el fet català tenim al davant una prioritat en els propers anys: és la de denunciar l'anormalitat de la situació que vivim. És anormal que se'ns acusi de bandejar el castellà a Frankfurt mentre que a TVE fa anys que no hi surt un sol cantant en català. És anormal —per no dir francament grotesc— que es parli de la “imposició” de la nostra llengua mentre que cap català no ha pogut veure a la televisió la semifinal de la *Champions* de 2008 en la seva llengua;¹¹ o mentre que al “temple” de la catalanitat, que diuen que és el Nou Camp, un 90% de la publicitat electrònica —l'efectiva— no és en català. Per altra banda, és anormal que el principal diari de casa nostra, *La Vanguardia*, s'editi només en castellà. És anormal que la principal ràdio pública espanyola dugui el nom de la ràdio rebel de Franco: Radio Nacional de España, creada el 19 de gener de 1937. És anormal que importants institucions públiques i privades del nostre país premiïn assaigs que insulten obertament el nostre país i la nostra cultura. És anormal també que el castellà s'hagi reforçat com a *lingua franca* a les ciutats catalanes en plena democràcia i que depengui d'entitats no governamentals, quasi en exclusiva, l'intent de posar-hi algun remei. És anormal, en definitiva, que es consideri *fairplay* —com es va considerar l'any 1975— que la nova democràcia espanyola s'hagi construït sobre fonaments franquistes. Perquè aquest fet va donar carta de naturalesa a l'arranada política i cultural que s'havia perpetrat a casa nostra durant el franquisme.

En definitiva, cal que la nostra gent vegi que cap europeu normal no acceptaria un marc lingüístic, cultural i polític tan perjudicial per a la seva sostenibilitat com el que hem de suportar els catalans. ¿On més s'acceptaria la negació explícita a ser considerats com a subjecte po-

11. Cas de discriminació lingüística que cal considerar dels més greus produïts dins l'àmbit esportiu a la UE durant el 2008.

lític com la que aquí s'aplica?¹² Si volem ser plenament europeus i continuar existint com a país nacionalment diferenciat —com reclamava l'Estatut aprovat pel 90% dels membres del Parlament de Catalunya el setembre del 2005— és en aquest terreny on ens hi juguem el futur. Hem d'adonar-nos que les condicions actuals per a la convivència són del tot inacceptables. Cal assumir allò del “fins aquí hem arribat” que diuen els mateixos castellans. És una deducció que no neix de cap caprici separatista, sinó del més pur instint de supervivència i d'exigència democràtica. Fins i tot en això hem de ser normals i dir prou.

12. Fet que se'ns ha fet especialment clar amb l'acceptació del Tribunal Constitucional de poder-nos qualificar com a “Nació” en el pròleg del nou Estatut, però amb la insistència que aquest fet no hagi de tenir cap traducció jurídica.